

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

ФІНАНСОВЕ ПРАВО У ХХІ СТОРІЧЧІ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ (частина I)

*Збірник наукових праць
за матеріалами Міжнародної
науково-практичної конференції
до 10-річчя наукової установи*

КИЇВ • АЛЕРТА • 2011

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Науково-дослідного інституту
фінансового права (рішення № 4 від 20.09.2011 р.)*

Редакційна колегія: Мельник П. В., д.е.н., професор; Воронова Л. К., д.ю.н., професор; Кучерявенко М. П., д.ю.н., професор; Тарангул Л. Л., д.е.н., професор; Солдатенко О. В., д.ю.н., доцент, с.н.с.; Пришва Н. Ю., д.ю.н., професор; Матвійчук А. В., д.е.н., доцент; Криницький І. Є., д.ю.н., доцент, с.н.с.; Монаєнко А. О., д.ю.н., доцент; Антипов В. І., к.ю.н., професор; Заруба П. І., к.ю.н., с.н.с.; Федчук С. І., к.ю.н.

341 **Фінансове право у XXI сторіччі : здобутки та перспективи** : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 5–6 жовтня 2011 року. Ч.І. / НДІ фінансового права. – К. : АЛЕРТА, 2011. – ** с.

ISBN ***

У збірнику вміщені тези доповідей і наукові статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції „Фінансове право у XXI сторіччі: здобутки та перспективи”. Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників судових та правоохоронних органів та суб’єктів підприємницької діяльності.

**Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладена на авторів.**

УДК 347.73(063)
ББК 67.302я431

© Науково-дослідний інститут
фінансового права, 2011
© Видавництво «Алерта», 2011

ISBN ***

Зміст

СЕКЦІЯ № 1. НАУКА ФІНАНСОВОГО ПРАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Соотношение финансового и таможенного права в условиях глобализации.....	7
Наука фінансового права в умовах глобалізації.....	15
Навчальна дисципліна «податковий процес»: шляхи подальшої еволюції.....	19
Определяющая целевая направленность развития науки финансового права в XXI веке в условиях глобализации.....	23
История развития правовых основ формирования финансовой базы местного самоуправления в россии	27

СЕКЦІЯ № 2. «КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПРАВА У XXI СТОРІЧЧІ»

Вплив глобалізації на розвиток фінансового права.....	31
Фінансова безпека України в умовах глобалізації.....	35
Окремі аспекти фінансової діяльності держави та місцевих органів влади	40
Актуальні питання митних відносин: фінансово-правовий аспект.....	44
Фінансова система як предмет дослідження науки фінансового права: дискусійні питання.....	47
Финансово-правовое регулирование фондов компенсационных выплат	54
Проблемні питання сприйняття валютного права України.....	58
Проблеми визначення правової природи деяких зобов’язань у сучасний період... Розвитку фінансового права.....	61

СЕКЦІЯ № 3. «ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВИХОДУ З ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ»

Особенности правового регулирования финансирования будівництва в Україні	65
Принципи організації бюджетного процесу України.....	69
Сучасний стан функціонування та проблеми правового регулювання бюджетної системи України	73
Правове забезпечення архітектоніки фінансової політики.....	77
Правова природа державного примусу у бюджетних відносинах	81

очень важен потому, что сегодня в Российской Федерации необеспеченная денежная эмиссия используется как источник дохода государства. Такая эмиссия является едва ли не главнейшим тормозом как экономического, так и социального развития российского общества, и такой необеспеченной денежной эмиссии быть не должно.

На современном этапе становления системного представления о регулировании денежной сферы в рамках науки финансового права принципиально важным является установление соотношения между понятиями «денежная система» и «денежное обращение».

Что касается собственно содержания понятия «денежная система», то оно включает в себя не только юридическую, но и экономическую, а в отдельных случаях и политическую составляющие и нет оснований считать его относящимся только к какой-то одной из наук.

В рамках национальной денежной системы, как правило, функционирует не только созданная государством национальная валюта (национальные деньги), но и иностранные валюты. В данном случае финансово-правовой аспект заключается в установлении правового режима иностранной валюты, при этом варианты такого правового статуса могут быть самые разнообразные.

Аналогично, деньги, созданные в рамках какой-либо национальной денежной системы, могут обращаться за рамками национальной юрисдикции, в пределах которой они были созданы. При этом национальным деньгам может быть придан международный правовой статус, например, свободно конвертируемой валюты.

Важным доводом в пользу совместного рассмотрения в рамках единого правового раздела правового регулирования национальной валюты и иностранной является, то, что правовой режим иностранной валюты строится, как правило, исходя из состояния национальной денежной системы, из состояния национальной экономики и участия государства в международной экономической интеграции.

В тоже время в стремительном процессе глобализации важным направлением регулирования денежной сферы должно быть формирование новых международных подходов и конкретных соглашений, направленных на формирование международного денежного права. Существует взаимное влияние и противоборство между крупными денежными системами, прежде всего США, Евросоюз, Швейцария, Великобритания, Китай, и поэтому при отсутствии международных норм на международной арене в ближайшее время следует ждать перехода от «маневрирования» к открытым «валютным войнам».

Плотнікова М. В.,
асистент кафедри цивільно-правових
дисциплін та банківського права,
Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи
Національного банку України»

РЕГУЛЯТОРНІ АКТИ ЯК ПРАВОВА ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Відповідно до ст. 21 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [1] сфери відповідальності щодо регулювання ринків фінансових послуг розподіляються таким чином: діяльність банків – регулюється Національним банком України (далі – Нацбанк), діяльність небанківських фінансових установ – Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг, діяльність учасників ринку цінних паперів – Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Згідно з абз. 6 ст. 1 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [2] регуляторна діяльність – це діяльність, спрямована на підготовку, прийняття, відстеження результативності та перегляд регуляторних актів, яка здійснюється регуляторними органами, фізичними та юридичними особами, їх об'єднаннями, територіальними громадами в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією України, цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Розглядаючи діяльність банків як об'єкт регулятивного впливу з боку Нацбанку, потрібно насамперед зупинитися на правових формах, яких набуває регуляторна діяльність. Якщо аналізувати сучасну наукову юридичну літературу, то необхідно зазначити, що питанню

регуляторних актів Нацбанку належної уваги не приділяється. В основному дослідження стосуються регуляторної політики взагалі або її особливостей в інших, ніж банківська, сферах. Кравцова Т. М., досліджуючи адміністративно-правові засади здійснення державної регуляторної політики у сфері господарювання, розглянула регуляторні акти як неодмінну правову форму регуляторної діяльності органів виконавчої влади у сфері господарювання. Однак, даючи характеристику різних регуляторних актів, вона окремо не характеризує регуляторні акти Нацбанку [3, с. 19].

Згідно з ч. 3 ст. 56 Закону України «Про Національний банк України» [4] нормативно-правові акти Нацбанку, які відповідно до закону є регуляторними, розробляються, розглядаються, ухвалюються та оприлюднюються з урахуванням вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». А у ст. 3 цього Закону зазначається, що дія цього Закону не поширюється на здійснення регуляторної діяльності, пов'язаної з прийняттям: актів Національного банку України, за винятком нормативно-правових актів Національного банку України, які спрямовані на виконання ним функцій, визначених пунктами 4, 6, 7, 9, 11 та 17 статті 7 Закону України «Про Національний банк України», і мають ознаки регуляторного акта.

На нашу думку, указаний перелік функцій не повною мірою відображає сутність регуляторної діяльності, яка здійснюється Нацбанком. Підтвердженням цього є ст. 3 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», у якій фактично визнається, що Нацбанк здійснює регуляторну діяльність і поза вказаними функціями. Так, на нашу думку, функція банківського регулювання втілюється в життя проведенням регуляторної діяльності шляхом прийняття відповідних правових актів.

Таким чином, можна говорити про те, що Нацбанк приймає регуляторні акти двох видів: ті, які передбачають особливий порядок розробки, розгляду та оприлюднення, тобто на які поширюється дія Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»; та ті, які приймаються в загальному порядку.

Порядок розробки та прийняття актів Нацбанку, на які поширюється дія закону про регуляторну політику, визначено у ст.ст. 7-13 Закону «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»:

- включення до плану діяльності Нацбанку з підготовки проектів регуляторних актів (план оприлюднюється не пізніше як у десятиденний строк після його затвердження або внесення відповідних змін);
- підготовку аналізу регуляторного впливу регуляторного акта;
- оприлюднення проекту регуляторного акта з метою одержання зауважень і пропозицій;
- затвердження регуляторного акта Правлінням Нацбанку;
- офіційне оприлюднення регуляторного акта (в «Офіційному віснику» та у газеті «Урядовий кур'єр» не пізніше як у десятиденний строк після їх державної реєстрації.);
- відстеження результативності регуляторного акта (відповідно до методики, затвердженої спільно Кабінетом Міністрів України та Нацбанком).

Те, що не для всіх нормативно-правових актів Нацбанку, які приймаються на виконання зазначених у ст. 7 Закону України «Про Національний банк України» функцій, встановлено особливий порядок підготовки, має і позитивні, і негативні сторони. По суті, законодавець надав Нацбанку право оперативного реагувати на становище у фінансовому секторі та приймати рішення, регулюючи діяльність банків без особливих процедур. Водночас банки, порівняно з іншими суб'єктами господарювання, позбавлені можливості впливати на діяльність свого регуляторного органу у процесі обговорення проектів документів.

Характеризуючи нормативно-правові акти Національного банку України, на які поширюється дія Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», насамперед потрібно зазначити, що нормативно-правовий акт у цілому або окремі його положення має бути спрямованим на правове регулювання банківських відносин, а також адміністративних відносин між Нацбанком (іншими органами державної влади) та банками. Другу частину визначення регуляторного акта, що містить ознаки інших офіційних письмових документів, які не є нормативними, не беремо до уваги на підставі вже згадуваної ч. 3 ст. 56 Закону України «Про Національний банк України».

Ознаками регуляторного акта Нацбанку, на який поширюється дія Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», є:

- прийняття, відповідно до ст. 17 і ст. 56 Закону України «Про Національний банк», та з дотриманням процедури, визначеної у ст.ст. 7–9 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», нормативно-правовий акт Нацбанку;
- наявність у ньому норм, що регулюють діяльність банків, а також їх адміністративні відносини з Нацбанком;
- спрямованість на виконання функцій Нацбанку, визначених пунктами 4, 6, 7, 9, 11 та 17 статті 7 Закону України «Про Національний банк України».

Список використаної літератури

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : закон України : від 12 липня 2001 року № 2664-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 1. – Ст. 1.
2. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : закон України : від 11 вересня 2003 року № 1160-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 9. – Ст. 79.
3. Кравцова Т. М. Адміністративно-правові засади здійснення державної регуляторної політики в сфері господарювання / Тетяна Миколаївна Кравцова : автореф. дис. на здобуття д-ра юрид. наук ; спец. : 12.00.07. – Х., 2004. – 36 с.
4. Про Національний банк України : закон України : від 20 травня 1999 року № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 29. – Ст. 238.

*Савченко К. В.,
к. е. н.,
доцент кафедри фінансів,
Сумський державний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ ЦИКЛІЧНИХ КОЛИВАНЬ

Одним із важливих інструментів регулювання циклічних коливань у країні може виступати впровадження стабілізаційної монетарної політики. Метою монетарної стабілізаційної політики є забезпечення стабільного економічного зростання, максимально ефективного використання фінансових ресурсів, стабільність рівня цін, рівновага платіжного балансу тощо.

Згідно з монетаристським підходом грошова маса справляє ефективний вплив на стабілізаційну ситуацію у країні, оскільки монетарні імпульси здатні міняти і акумулювати витрати суб'єктів господарювання в необхідному напрямі. Аналіз практичного використання фінансових механізмів стабілізаційної політики показує, що в промислово розвинених країнах використовують одночасно інструменти монетарної та фіскальної політики, причому на етапах спаду застосовуються експансіоністські інструменти, а на етапі підйому – рестрикційні.

Потрібно зазначити, що сучасні стабілізаційні інструменти монетарної політики неможливо виділити окремо для кожного виду управління циклічними коливаннями – вони використовуються по-